

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 27 oktober 2011

MEDITATIE

Hervorming

De herdenking van de Kerkhervorming is nauw verbonden met het leven en de zielsworstelingen van Maarten Luther. Ook de dag waarop wij deze grote genadegift Gods aan de kerk gedenken, 31 oktober, wijst ons op een gebeurtenis in het leven van Luther: het slaan van zijn 95 stellingen aan de deur van Wittenbergs slotkapel, als een machtig getuigenis tegen de praktijken van de roomse afluathandel.

Wanneer wij nu vragen naar de aard van Luthers zielsbenauwdheid en naar de weg, waarin het Gode behaagde hem in de ruimte van de vrijheid der kinderen Gods te zetten, dan komen wij noodzakelijkerwijze terecht bij bovenstaande tekst.

Met dit woord uit Romeinen 1:17 heeft de Heere Luthers knopen ontbonden en zijn banden losgemaakt. De rechtvaardigheid Gods! Zie, voor dit woord heeft Luther gebeefd. Gods rechtvaardigheid is die volmaaktheid Gods, waardoor Hij alle zonden haat en straft. Zou God de zonden niet haten en straffen, Hij zou ophouden

Want de rechtvaardigheid Gods wordt in hetzelfde geopenbaard.

Romeinen 1:17

God te zijn. Met al zijn krachten heeft toen Luther gepoogd vrede met God te bekomen.

Hij kroop zijn knieën tot bloeden, venachtte onder de open hemel, biechtte eenmaal urenlang aan één stuk. Hoe krijg ik een genadig God, dat was zijn levensvraag. Maar meer en meer leerde hij het ongenoegzame van zijn betaalmiddelen verstaan. Gedurig kreeg hij zijn penningen terug in zijn zak, zoals Jozefs broeders. En na al zijn worstelen, kermen om behoudenis, zoeken, vragen, wenen en vasten kwam steeds weer dit éne terug: de rechtvaardigheid Gods. Die eisende, wraak vorderende, volmaakte rechtvaardigheid Gods. Wanneer Luther oud geworden is en op deze tijd in zijn leven terugziet, herinnert

hij zich nog goed de bittere ogenblikken, waarin hij de vuisten tot God heeft gebald en het met de Heere en Zijn recht niet eens kon worden. Hij schrijft als oude man: 'Ik haatte dat woord gerechtigheid; het vervloekte en verdoemde mij. Ik zei tegen God: houdt U dan nooit op mij te plagen met Uw toorn?'

De rechtvaardigheid Gods, de wet Gods. Deze beide hebben alles met elkaar te maken. Dat verstond ook Luther. In de wet Gods wordt Gods rechtvaardigheid zo klaar geopenbaard! Daarom vreesde hij Gods wet niet minder dan Gods rechtvaardigheid. Maar zie, toen bepaalde de Heere hem bij Romeinen 1: 17. 'De rechtvaardigheid Gods wordt in hetzelfde geopenbaard.' Een woord, dat Luther in geen enkel opzicht verstond. Hoe meer hij op dat woord staarde, des te meer verborgen werd het. Immers, de apostel wil zeggen: de rechtvaardigheid Gods wordt in *het Evangelie* geopenbaard. Dit was voor Luther onmogelijk. Ja, had er gestaan: wordt *in de wet* geopenbaard, hij had dit woord toegestemd.

Maar wat overeenkomst is er tussen Gods rechtvaardigheid en het Evangelie? Het is dezelfde worsteling die al Gods gunstgenoten wel leren kennen. O, dat gedurig weerkerende recht Gods, dat blijft eisen, tot de laatste penning is betaald! Met alles wat hun ziel genoten heeft, is hun schuld niet vergeven en het recht Gods niet bevredigd. Wat missen zij in eigen waarneming? Een gerechtigheid, overvloediger dan die der schriftgeleerden, toegepast aan hun ziel. Zo duurde Luthers strijd, totdat het God behaagde zijn ogen te openen voor de rechte betekenis van Romeinen 1:17.

De rechtvaardigheid Gods is hier namelijk niet de rechtvaardigheid, welke God in Zijn wet *eist*, maar die, welke Hij in het Evangelie *schenkt*. Het is de volkomen gerechtigheid Gods, in het Evangelie geopenbaard en aangebracht door Christus. Dit zal Zijn Naam zijn, waarmee men Hem zal noemen: De HEERE, ONZE GERECHTIGHEID. Als oude man schrijft

Inhoud

90e jaargang

Nr. 4

- 1 Hervorming
- 2 Vader Brakel
- 3 Wat is uw naam?:
De namen van Gods kinderen (41)
- 4 Uit het leven van... Ds. Chr. van Dam (3)
- 5 Even maar...
- 6 Guido de Brès. Zijn leven, zijn belijden
- 7 Kerknieuws
- 7 Berichten
- 8 Kerkdiensten

hij met een diepe ontroering over de 'poort van het paradijs', die hem toen in zijn torenkamer openging, toen hij Geesteslicht ontving over deze tekst. Geliefden, wat Maarten Luther niet missen kon, kunnen wij ook niet missen: een gerechtigheid, die voor Gods gericht bestaan kan. O, zoekende ziel, die het leven in eigen hand niet hou-

den kunt, die gerechtigheid wordt in het Evangelie geopenbaard. Die gerechtigheid vloeit uit de wonden en striemen van die gezegende Man van smarten, de HEERE, ONZE GERECHTIGHEID.

Capelle a/d IJssel, ds. A. Moerkerken

Theodorus was ook predikant en had een nauw leven met de Heere. Hij is vooral bekend geworden door zijn boek "De Trappen des Geestelijken levens", waarin een indrukwekkend beeld gegeven wordt van zijn verborgen omgang met God. Zonder twijfel zal zijn tere levenswandel indruk gemaakt hebben in het gezin. Wat een voorrecht zo'n levend voorbeeld van de vreze des Heeren in je directe nabijheid te hebben. Ik ben bang dat de meesten van onze jonge mensen zulke voorbeelden nauwelijks meer kennen.

Zoon Wilhelmus wist dat de gebeden van zijn vader hem vergezelden als hij uit Beers, waar zijn vader dominee was, vertrok om de lange wandeling naar de Latijnse school in Leeuwarden te maken.

A Brakel ontving zijn theologische opleiding aan de universiteit in Franeker en Utrecht. Zijn ambtelijke loopbaan begon hij in zijn geboorte provincie, Friesland. Achtereenvolgens diende hij daar de gemeenten te Exmorra 1662, Stavoren 1665, Harlingen 1670 en Leeuwarden 1673, van waar hij in 1683 naar Rotterdam vertrok. Deze laatste gemeente heeft hij tot zijn dood mogen dienen. Met veel zegen heeft hij niet alleen in Friesland, maar ook in Rotterdam werkzaam mogen zijn.

Aanvankelijk, toen hij nog in Stavoren stond, koesterde ook à Brakel veel sympathie voor de labadisten. De Labadie, een gewezen Jesuïet, had heel eigen, soms extreme, maar ook on-schriftuurlijke opvattingen. Hij wilde een gemeente van alleen ware gelovigen. Hij weigerde de Nederlandse Geloofsbelijdenis te onderschrijven, en gebruikte ook zijn eigen liturgie. Later heeft à Brakel zich grondig in diens leerstellingen verdiept en het gevaar van deze sektarische beweging aangetoond. In 1683 schreef hij een "Trouwheertige Waarschouwing" en in 1685 een werk over de "Leere en Leydinghe der Labadisten" tegen hun dwalingen.

Een beproeving

Wilhelmus à Brakels weg naar Rotterdam, zijn laatste gemeente, is wel door beproeving en storm heengegaan. De reis van Leeuwarden naar Rotterdam werd per boot gemaakt. Hij zeilde van Harlingen in Friesland de Zuiderzee op. Dat was in die tijd geen groot meer, maar een open zee, die omringd werd door verschillende provincies. Gedurende die reis raakte het schip in een hevige storm, die zo

Vader Brakel

Het is geen verkeerde gewoonte hen te gedenken die in Gods Kerk op aarde tot veel nut en zegen geweest zijn. Het is niet alleen niet verkeerd, maar zelfs een Bijbelse opdracht: 'Gedenkt uw voorgangers, die u het Woord Gods gesproken hebben; en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst hunner wandel'.

Soms wordt dan de dag van hun geboorte herdacht, zoals in het Calvinjaar plaats had. Soms echter hun sterfdag, zoals van iemand die ons erg lief was. Dan zeggen we immers ook wel: 'Het is nu zoveel jaar geleden dat hij of zij overleden is'.

Vader Brakel was ook geliefd. In zijn tijd al, maar hij mag ook nu nog onder de mannen van de Nadere Reformatie met ere worden genoemd. Hij stierf nu precies driehonderd jaar geleden op 30 oktober 1711.

Wilhelmus à Brakels sterven was voor hem inderdaad erven. Na vele jaren dienst in Gods wijngaard, mocht hij ingaan in de vreugde zijns Heeren. Tot twee maanden voor zijn dood had hij nog, ondanks toenemende zwakte, de boodschap van zijn Koning mogen brengen. De laatste preek die hij hield was over Psalm 63:2: 'O God, Gij zijt mijn God, ik zoek U in den dageraad; mijn ziel dorst naar U, mijn vlees verlangt naar U, in een land, dor en mat zonder water.' Hier hoor je de schreeuw van een die heimwee heeft naar God en verlangt naar Zijn gemeenschap, naar Zijn nabijheid. Dat verlangen zal verzadigd worden als ze thuis mogen komen.

Voor dat het zo ver was, moest Brakel nog veel pijn lijden, terwijl zijn lichaam afgebroken werd. Toch bleef hij actief, worstelend in het gebed

voor het welzijn van de kerk, speciaal voor Rotterdam, de laatste gemeente die hij mocht dienen.

Zijn ziekbed werd een preekstoel, waar iets van uit mocht gaan, omdat de Heere nabij was.

De avond voor zijn sterven werd hem gevraagd hoe het ermee stond. Hij antwoordde: 'Heel wel. Ik rust in mijn Jezus. Ik ben met Hem verenigd, ik wacht maar dat Hij komt, doch ik onderwerp mij in alle stilheid'. Zo mocht hij ingaan, in volle verzekerdheid van zijn zaligheid, om het loon van een getrouwe dienstknecht te ontvangen.

In dienst van zijn Meester

Gedurende vele jaren heeft à Brakel Gods kerk mogen dienen. Op 2 januari 1635 werd hij in Leeuwarden geboren. Hij had het voorrecht godvrezende ouders te hebben. Zijn vader, Theodorus, en moeder, Margaretha Homma, kregen behalve zoon Wilhelmus, ook nog vijf dochters. Vader

in kracht toenam dat zowel bemanning als passagiers vreesden om te komen. We weten niet hoe het in à Brakels hart geweest is. Het zou niet te verwonderen geweest zijn als de vraag vanbinnen gerezen zou zijn of deze storm geen aanwijzing was dat het aannemen van het beroep van Rotterdam niet in Gods gunst geweest was. Het schip raakte door de storm behoorlijk uit de koers, en hoewel iedereen gespaard bleef, duurde de reis veel langer dan was verwacht. Inmiddels had zich in Rotterdam het nieuws verspreid, dat het schip ten onder was gegaan en dat de opvarenden omgekomen waren. Zoals te begrijpen veroorzaakte dit heel veel droefheid in zijn aanstaande gemeente. De blijdschap die er was, toen hij tegen alle verwachting in toch veilig arriveerde, laat zich moeilijk beschrijven.

Op 21 november 1683 werd Wilhelmus a Brakel door zijn ambtsbroeder Petrus Tillenus in Rotterdam bevestigd. Zijn preek was uit Jesaja 52:7: 'Hoe lieflijk zijn op de bergen de voeten desgenen die het goede boodschap, die den vrede doet horen; desgenen die goede boodschap brengt van het goede, die heil doet horen; desgenen die tot Sion zegt: Uw God is Koning'. Een week daarna deed hij zijn intrede. Zijn boodschap was nu uit 2 Korinthe 5:20: 'Zo zijn wij dan gezanten van Christus' wege, alsof God door ons bade; wij bidden van Christus' wege: Laat u met God verzoenen'.

Wat een hoge verantwoordelijkheid is er op zo'n gezant, een mensenkind, zoals eens Ezechiël, gelegd. Wie is tot deze dingen bekwaam? Maar ook van deze dienstknecht gold: 'Mijn genade is u genoeg; want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht', zoals Paulus ook ervaren mocht.

Een erenaam

Tijdens zijn leven al werd hij door velen "Vader Brakel" genoemd. Het geheim van de grote waardering van zijn tijdgenoten, en de achting die hij tot zelfs in het buitenland genoot, lag in zijn praktisch en pastoraal onderwijs. Uit de nagelaten correspondentie blijkt dat men zijn praktische aanwijzingen voor het kerkelijk en geestelijk leven van zijn dagen erg waardeerde. Wilhelmus à Brakels geschriften getuigen van praktische godsvrucht. Het was zijn begeerte geestelijke leiding te geven, ook aan eenvoudige gemeenteleden. Daarbij ging hij eerlijk om met de zielen die aan hem toebetrouwd waren.

In 1712 werden onder de titel "De

WAT IS UW NAAM?

41

Reinen

De reinen van hart

Matthéüs 5:8

De naam "Reinen" is opnieuw genomen uit de zaligsprekingen. De namen die we hierin tegenkomen zijn geheel verschillend. Er is in de zaligsprekingen namelijk een bekende drieslag waar te nemen: ellende, verlossing en dankbaarheid. Deze naam heeft vooral betrekking op het derde stuk.

Deze naam betreft het hart. Christus ziet blijkbaar het hart van Zijn onderdanen aan. Hun hart is rein. Dat kan van de gevallen mens niet gezegd worden. We hebben niet alleen een uitwendige, maar ook inwendige reiniging nodig. Van nature wordt de mens zelfs gevoed door een vuile bron van wanbedrijven. In het beste geval zijn we van nature als de farizeeën. Zij reinigden allen de buitenkant van de drinkbeker. De binnenkant bleef onaangeroerd. Christus vergelijkt hen bij witgepleisterde graven.

Gods ware kinderen zijn reinen van hart. Ach, wie zou er troost kunnen putten uit deze zaligspreking? Zijn er eigenlijk wel reinen van hart? Wie klimt de berg des Heeren op? 'De man die rein van hart en hand, zich niet aan ijdelheid verpand'. Dat kan toch zelfs van Gods kinderen niet gezegd worden? Wij allen zijn immers als een onreine. Zelfs Paulus klaagt: 'Ik weet, dat in mij, dat is in mijn vlees, geen goed woont'. Dit zijn juist de klachten van hen die hun eigen vuile hart leerden kennen. Het is een voortdurende smart in het leven der genade.

Er is slechts één Reine. Christus kon zeggen: 'Wie van u overtuigt Mij van zonde?'. De reinen zijn dan ook alleen degenen die in Hem gerekend worden. De kanttekenaar schrijft: 'd.i. door de Geest Gods gereinigt van de besmetting der zonden en van allerlei geveinsdheid'. De Heilige Geest past de verdienste van Christus toe. Alleen degenen die door Hem de Middelaar worden ingelijfd wordt de heiligheid van Christus toegerekend. Zulken staan op een andere wortel. Christus sprak tot Zijn discipelen: 'Gijlieden zijt nu rein om het woord, dat Ik tot u gesproken heb'. Zij zijn niet rein in zichzelf, maar in Hem.

Het is een les voor Gods kinderen dat zij ook het beeld van Christus gelijkvormig moeten worden. De Heilige Geest leert ook toe-eigenen wat zij in Christus mogen hebben. En daarin zijn Gods kinderen helaas niet volkomen. Dan is het hun bedde: 'O Zoon maak ons Uw beeld gelijk'. De reiniging is wel volmaakt in de delen, maar onvolmaakt in de trappen. In alle delen (wil, verstand, hartstochten, wandel) vindt wel een reiniging plaats, maar de mate is nog onvolkomen. Daarom is de reiniging een doorgaande zaak. Daar komt nog bij dat de reinen in een onreine wereld leven. Toch mogen zij zich nooit verschuilen achter die onvolkomenheid. Het is een bewijs dat we te weinig uit Christus leven. Een dagelijkse wassing is nodig. De Middelaar sprak: 'Die gewassen is, heeft niet van node, dan de voeten te wassen, maar is geheel rein'. Als het hart rein is, is de voetwassing door Christus genoeg. En net als in het natuurlijke leven blijft voetwassen dagelijks nodig.

Deze naam is ook tot zelfbeproeving. Het klonk tot de twaalven: 'Gijlieden zijt rein, doch niet allen' (Johannes 13).

Nunspeet, ds. A. Schot

Waare Christen, of Oprechte Gelovige, hebbende Deel aan God in Christus" nog tien preken gepubliceerd. Daarin laat à Brakel duidelijk het onderscheid uitkomen tussen een waar kind van God en een huichelaar, de natuurlijke, onbekeerde mens, tussen

**Het was zijn begeerte
geestelijke leiding te
geven, ook aan eenvoudige
gemeenteleden.
Daarbij ging hij eerlijk om
met de zielen die aan hem
toebetrouwd waren.**

hem die God dient, en hem die met alle godsdienst alleen zichzelf bedoelt en eigen eer en voordeel zoekt. Over onderscheidenlijk preken gesproken: zo zochten onze oudvaders zich vrij te maken van het bloed van hen die hen hoorden of lazen. À Brakels eigen leefwijze strekte de gemeente tot een voorbeeld. In een gedachtenisprek bij zijn begrafenis noemde Abraham Hellenbroek, die met hem als collega de gemeente van Rotterdam diende, hem 'een man van tere en innige godsvrucht'. Ook zijn

vrouw, Sara Nevius, geeft in haar geschriften blijk van een verborgen leven met de Heere.

Natuurlijk is Wilhelmus à Brakel het meest bekend geworden door zijn "De Redelijke Godsdienst". Ook daarin vind je, wat zo typerend is voor de nadere Reformatie: de nadruk op de praktijk van de godzaligheid. Nee, we mogen geen mensen verheerlijken, ook niet in het gedenken van wat de Heere in hen aan Zijn kerk gaf. Toch worden vaders (en moeders) zoals Vader Brakel pijnlijk gemist. Kinderen van God die liefdevol, gunnend, en toch zo eerlijk met anderen omgingen, die onderwijs gaven vanuit de praktijk van het leven dat de Heere ze zelf geleerd had. Een leven van 'Hij moet wassen, maar ik minder worden', van het 'uit genade alleen zalig worden', en dat te leren door onderwijs dat de Heilige Geest geeft op de leerschool van vrije genade. Onderwijs dat alles afbreekt wat van de mens is, maar dat Christus verhoogt en verheerlijkt. Zijn Naam alleen moet en zal de eer ontvangen.

(Volgende week volgt een artikel over Brakels "Redelijke Godsdienst")

Grand Rapids,

ds. C. Vogelaar

bleek ook. (...) Na enige woorden met de predikant gewisseld te hebben, vertrok ik met de toezegging dat deze zaak op de kerkenraad besproken zou worden. Daarop kwamen de dominee en een ouderling op bezoek. De Heere gaf vrijmoedigheid om te spreken en het viel wederzijds zo goed en vlak, dat het een onvergetelijke ure geworden is. Daarop werden wij toegelaten als leden der gemeente en werden onze tien kinderen tegelijk gedoopt, hetgeen gepaard ging met diepe indrukken van de wonderlijke wegen des Heeren'.

Nadat Van Dam met zijn gezin naar de gemeente is teruggekeerd, ontstaan er nieuwe vriendschappen. Voortaan wordt er 's zondagsavonds ook gezelschap aan huis gehouden. Tijdens een van die avonden wordt Van Dam erop gewezen dat er in zijn geestelijk leven nog iets ontbreekt. 'Op zekere keer werd mij de vraag gesteld hoelang de Heere Jezus in het graf gelegen had. Het antwoord was niet moeilijk: drie dagen en drie nachten, gedeelten voor een geheel gerekend. Daarop werd mij geraden daar niet zolang over te doen, dat wil zeggen, dat mij wel geschonken was het pak van schuld te mogen verliezen aan de voet van het kruis, maar dat het zulk een grote weldaad was als men de opgestane Levensvorst mocht kennen in de kracht Zijner opstanding en met Job mocht kunnen zeggen: 'Want ik weet: mijn Verlosser leeft'. Job wist dat er een Verlosser was, ten tweede dat het zijn Verlosser was, maar ook ten derde dat zijn Verlosser leefde. Ik kende Christus in de staat Zijner vernedering, maar niet in de staat Zijner verhoging. Door dat gesprek werd ik erop gewezen, dat het pak van schuld wel weggefallen was, maar dat de vrijspraak van de Rechter niet was afgekondigd in het hart. Daar heb ik gedurende meer dan een jaar mee gelopen, tot op de Tweede Paasdag 1938. (...)

In de kerk gezeten zijnde, kwam er een buitengewone behoefte en begeerte in mijn hart de opgestane Christus te mogen ontmoeten, gelijk Maria Magdalena en de discipelen Hem ontmoet hadden op de dag Zijner opstanding. Een heimwee van verlangen vervulde mij geheel en al. En de Heere wilde mijn begeerte vervullen, het was alsof Hij naast mij stond. Niet bij wijze van een gezicht of visioen, maar in de geest. (...) Christus had voor al de Zijnen door lijden en sterven de schuld verzoend en door Zijn volmaakte gehoorzaamheid aan de wet voor al de

3

Uit het leven van...

Ds. Chr. van Dam

Omdat Van Dam na een conflict met ds. J. Overduin als lid heeft bedankt, blijven de kinderen ongedoopt. Ten tijde van ds. A. de Blois komt daar echter gelukkig verandering in. 'Doordat wij thuiszittende mensen waren, waren onze tien kinderen niet gedoopt, hoewel ze wel onderwezen waren en altijd naar de Gereformeerde Gemeente ter kerk gingen en ook ter catechisatie.

Op een keer begon mijn oudste dochter, die veertien jaar was, over het feit dat zij nog niet gedoopt was en dat de volwassendoop zo zwaar was. Dat ging mij door merg en been heen; ik gevoelde dat zij daar bezwaard onder was. Dat deed mij veel in stilte zuchten om een oplossing. Na enige dagen kwam de Heere mij zeer krachtig te

bepalen bij Jesaja 54:6: 'Want de HEE-RE heeft u geroepen als een verlaten vrouw en bedroefde van geest'. Dat ging gepaard met een heilige jaloersheid ten aanzien van hen die mochten opgaan naar de voorhoven des Heeren, om het Woord Gods te horen. Aangezien dat gebeurde toen ik op weg was voor de zaak, kon ik dat voor mijn vrouw niet verzwijgen bij mijn thuiskomst. Tot mijn verwondering sprak zij naar mijn hart en raadde mij te gaan naar de dominee, dat was ds. A. de Blois, en dan te trachten de reeds jaren bestaande geschillen op te lossen. Dat te meer, daar zij voor de komst van die leraar naar Gouda de Heere gebeden had om een knecht des Heeren om haar kinderen te onderwijzen. Zij had volledig vertrouwen dat er te praten zou vallen en dat

gegevenen des Vaders het leven, ja, het eeuwige leven verworven. En dat niet alleen voor anderen, maar ook voor mij, waarvan de Vader door de Heilige Geest een klaar getuigenis gaf in mijn ziel, tot zeer grote verwondering en aanbidding'.

Nadat Van Dam de vrijspraak van de Rechter in zijn hart heeft ervaren, ontstaat er een sterke begeerte om zijn kennis van de oude beproefde waarheid te vergroten. Avond aan avond verdiept hij zich in het "Schatboek" van Ursinus. Later blijkt hij daar veel profijt van te hebben. Omstreeks dezelfde tijd legt de Heere hem ander werk op de schouders.

'Op een zomermiddag, bezig zijnde met het meten en afknippen van een dure soort linoleum, kwam geheel onverwacht met grote kracht tot mij hetgeen wij lezen in Johannes 17:20: 'En Ik bid niet alleen voor dezen,

maar ook voor degenen, die door hun woord in Mij geloven zullen'. Wat daar plaats had, greep mij zodanig aan dat ik niet in staat was mijn zaak te behartigen. Ik was er geheel van doortrokken, dat ik door het geloof mocht omhelzen dat ik in de voorbidding van de verhoogde en verheerlijkte Middelaar begrepen was, hetgeen een

Ik kende Christus in de staat Zijner vernedering, maar niet in de staat Zijner verhoging.

ongekende blijdschap ten gevolge had. Maar dat niet alleen, ook dat de Heere mij geroepen had tot de dienst des Woords, hetgeen mij deed beven vanwege de grootheid van de zaak en ziende mijn totale onbekwaamheid

en de zo buitengewoon zware verantwoordelijkheid aan dat ambt verbonden. Doch ik moest geloven dat het ertoe komen moest, omdat Christus niet alleen voor mij bad, maar ook voor degenen die door dat gepredikte Woord in Hem geloven zouden. Indien ik ooit de kracht van Christus' voorbidding gevoeld heb, dan was het toen.

Ik besepte levendig dat die voorbidding onafwijsbaar was, gegrond op Zijn Middelaarsbediening. Maar hoe dat kon en ooit zou kunnen, was voor mij een diepe verborgenheid. Mijnerzijds kon daar nooit wat van komen. Immers was ik al te oud en vader van een gezin met tien kinderen. Vooral de grootheid van de zaak en de vreesachtigheid van mijn aard deed mij vragen of de Heere het toch van mij wilde wegnemen'.

Na een zware strijd van vele dagen is

Even maar...

Zoals gewoonlijk stond ze daar. Helemaal achter in de gang. Al van zich af wuivend met de handen. Het leek of ze zeggen wilde: 'Ga maar weg'. En dat zei ze ook. Wat iemand ook probeerde te zeggen of te troosten, het hielp allemaal niets. Het was een hoopje ellende. Sinds jaren verkeerde ze op de afdeling waar psychisch zwakken verzorgd werden. Daar woonde ze. En tussen de andere patiënten leek ze zich toch aardig thuis te voelen. Maar ja, wat moet je nu toch zeggen tegen iemand die eigenlijk niet wil praten en alleen maar de hele tijd praat over 'de terugwerkende krachten'? Eén van de verzorgenden ging met haar in gesprek en gaf niet op. Waarom was er toch sprake van 'terugwerkende krachten'? Wat had deze vrouw toch voor vreselijks gedaan dat ze haar ziel zo kwelde of liet kwellen? Het was geen eenvoudige opgave om daar achter te komen. Alle tien geboden passeerden. Maar telkens gaf ze aan dat het dát niet was. Bij het zevende gebod knikte ze. Meer niet dan een kort knikje. Daar zat het euvel. Het hoge woord kwam eruit. Ze had in haar jeugd menig-

maal tegen dit gebod gezondigd. Wat leed deze vrouw daaronder. Toch moet er eerlijkheidshalve gezegd worden dat ook dit psychisch lijden op zich geen eeuwigheids-waarde had. Dat wist ze goed. Ze zei dat het voor haar niet meer kon. De gemeente waartoe ze behoorde had wel enkele ouderlingen die haar trouw bezochten, maar haar natuurlijk toch niet echt konden helpen. Wie zal de gebogene op-richten?

Kon ze niet meer bekeerd worden? Was dat voorbij? Voor eeuwig te laat? Met als de oorzaak wat ze steeds benoemde als 'de terugwerkende krachten van de zonde'. Haar zonde, onnoemelijk zwaar en veel. Ze kon niet geloven dat Christus juist voor zulke zondaars naar de aarde was gekomen. En toch werd er gedurig gewezen op de mogelijkheid bij God vandaan. Dat er nu Eén gekomen is om te zoeken en zalig te maken wat verloren was. Totaal en rechtvaardig verloren. Er waren er toch onder Gods volk die werkzaamheden hadden met deze 'ongelukkige' vrouw. Ze is gestorven en we laten dat verder rusten.

Maar nu een vraag: hoe zit dat met ons met die terugwerkende krachten van de zonde in óns leven? Want om deze vrouw werd vaak gelachen en gezegd: 'Ach ja, het is Maria - laat ons maar zo noemen - en die is nu éénmaal anders dan een ander'. Zou kunnen. Feit blijft dat de zonde in het hart van Gods volk diezelfde terugwerkende krachten kent. Dat volk gaat zien dat ze soms dingen moeten meemaken in het leven vanwege hun zonde. Ze weten het: 'Ik heb gedaan dat kwaad is in Uw oog, Dies ben ik Heere Uw gramschap dubbel waardig'.

Mag u dat ook kennen? Want dan gaan we van deze Maria toch enigszins verstaan. Nee, dan staan we niet boven anderen die gezondigd hebben, maar dan wordt men zelf dé zondaar. Dan komen we aan met een bewimpelde lip en roepen we het uit: 'Onrein, onrein'. Ach, hoe zegt Datheen het ook weer in Psalm 103?: 'Wat de mens zij dat bekent de Heere, Hij weet ook wel dat wij vol van onere, niet anders zijn, dan stof en stank onrein...'. Zegt u dit van harte na?

het de Heere Zelf Die Van Dam gewillig maakt. 'De Heere toonde mij, dat Hij gestorven was op het vloekhout des kruises, om diep gevallen zondaren en zondaresen te verlossen van die eeuwige ellende, die ik zojuist had ingeleefd ten aanzien van degenen die reeds verloren waren gegaan. Toen was het of die lieve Borg vroeg of ik er nog op tegen had om het Evangelie uit te dragen. Daar Hij Zich er voor doodgeliefd had aan het kruis om de

Zijnen te verlossen van de eeuwige verdoemenis en om hen te schenken het eeuwig zalig leven, moest ik, door de liefde overwonnen, gewillig aanvaarden met overgave wat de Heere met mij voor had. De weerstand was gebroken en de roeping aanvankelijk zeer versterkt, maar het besef van diepe onbekwaamheid bleef'.

(wordt vervolgd)
Krabbendijke,

J.P. Sinke

Guido de Brès. Zijn leven, zijn belijden

In het kader van Refo500 is er onlangs bij Uitgeverij Kok werkelijk een schitterende uitgave over Guido de Brès verschenen. Guido de Brès. Zijn leven, zijn belijden.

Refo500 is een internationaal en breed platform dat in de aanloop naar 2017 nationaal en internationaal breed aandacht wil geven aan de 500e geboortedag van de Reformatie.

Onder redactie van dr. E.A. de Boer, universitair docent klassieke talen aan de Theologische Universiteit van Kampen (Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt) en bijzonder hoogleraar geschiedenis van de Reformatie aan de VU Amsterdam is dit rijk geïllustreerde, 415 bladzijden tellende boek uitgegeven.

Verskillende scribenten hebben hun bijdrage geleverd, maar het merendeel is geschreven door de inmiddels 86-jarige dr. E.M. Braekman, emeritus predikant van de Verenigde Protestantse Kerk van België. Deze eminente geleerde schreef reeds in 1960 een Franstalige biografie over Guido de Brès. Hij heeft in dit opzicht veel onderzoek gedaan op het gebied van kerkhistorie. Een echte 'vorser' die ook bekend is met de archieven van de inquisitie uit de zestiende eeuw. Tal van publicaties over Guido de Brès en het gereformeerd protestantisme staan op zijn naam.

In deze nieuwe publicatie wordt een zeer gedetailleerde beschrijving gegeven van de tijd en de levensloop van deze 'reformator van de Nederlanden'. Zijn jeugd, verblijf in Londen, ambtelijke bediening in Rijsel, Doornik en omliggende plaatsen, maar ook zijn studie, huwelijk en verblijf als hofprediker in Sedan worden uitvoerig weergegeven. De lezer krijgt een helder beeld van de kerk te midden van de aangrijpende vervolging van die dagen.

Eén van de martelaren geeft bij voorbeeld tijdens zijn ondervraging een beschrijving van de eredienst: 'Wanneer wij daar in de Naam van onze Heere zijn samengekomen om Zijn heilig Woord te horen, vallen wij allen gezamenlijk op onze knieën ter aarde en belijden in ootmoedigheid van het hart onze zonden voor de majesteit Gods. Daarna bidden wij, opdat het Woord van God recht verkondigd en gepredikt mag worden'. En aan zijn geloofsgenoten schrijft hij onder meer: 'Vlucht weg van allen die u de brede weg leren en eerbiedig hen die u het smalle pad leren, want dat zal u naar de zaligheid leiden, zoals u tot nu toe, op zeer getrouwe wijze en met veel toewijding verkondigd werd door onze broeder [Guido de Brès] die bij u allen welbekend en beproefd is'.

Verder wordt uitvoerig ingegaan op de politieke en godsdienstige situatie

tijdens zijn verblijf in de stad Valenciennes, de stad waar De Brès voor het laatst preekte en waar hij uiteindelijk ter dood werd gebracht.

Kortom, een prachtig boek voor iedereen die veel wilt weten over de levensloop van Guido de Brès en de geschiedenis van zijn tijd.

Helaas moeten we ook een kritische opmerking plaatsen bij dit fraai uitgevoerde werk. De vele illustraties zijn zeer te waarderen, maar soms wel wat slordig uitgevoerd. Wordt *zijn leven* tot in detail en goed leesbaar beschreven, in de beschrijving van *zijn belijden* bemerken we helaas een laakbare oppervlakkigheid waarmee wezenlijk aan Guido de Brès eigenlijk geen recht gedaan wordt. Op zowel bladzijde 43 als 339 wordt bij voorbeeld over zijn bekering het volgende geschreven: 'Zijn bekering was geen ondoordachte daad, maar de vrucht van lange overpeinzingen en van geduldige onderzoekingen'. Alsof de waarachtige bekering vrucht is van overpeinzingen en onderzoekingen. De Brès beleed het zelf wel anders in zijn Belijdenis: 'Overmits al het licht dat in ons is, in duisternis veranderd is' (NGB, artikel 14) en: 'de Heilige Geest in onze harten ontsteekt een oprecht geloof' (NGB, artikel 22). De Brès doet geen verslag van zijn persoonlijke bekering. Van de vruchten van zijn bekering kunnen we des te meer lezen. Met als laatste en ontroerend voorbeeld in zijn twee laatste brieven, aan zijn vrouw en moeder.

Guido de Brès. Zijn leven, zijn belijden. Wat betreft dat laatste, zijn belijden, verwijzen wij u inhoudelijk daarom toch ook graag naar de werken die hij zelf geschreven heeft. Inmiddels is er een heruitgave van de Brès' laatste werk, Oorsprong en weerlegging van de wederdopers, verschenen. Dan zijn alle werken van De Brès zelf dankzij de daartoe speciaal opgerichte 'stichting Heruitgave' tot onze blijdschap voorhanden. U hoort daar zeker nog meer van.

N.a.v. "Guido de Brès. Zijn leven, zijn belijden", Emile Braekman en Erik de Boer; uitg. Kok, Kampen; ISBN 9789043517935; geb.; 415 blz.; € 39,90.

Klaaswaal,

ds. G.J. van Aalst

KERKNIEUWS

■ BEROEPINGSWERK

BEROEPEN

Te Oosterland (Zld):
ds. C.A. van Dieren te Rijssen-Noord;
Te Randburg (Zuid-Afrika):
ds. G.M. de Leeuw te Ridderkerk;
Te Scheveningen:
ds. D.W. Tuinier te Aagtekerke.

BEDANKT

Voor Borssele en Nijkerk:

ds. G.J.N. Moens te Meliskerke;
Voor Kampen en Waarde:
ds. D.W. Tuinier te Aagtekerke;
Voor Picture Butte (Canada):
ds. J.M.D. de Heer te Middelburg-Centrum;
Voor Ridderkerk-Slikkerveer:
ds. H. Hofman te Sioux Center (U.S.A.);
Voor Rotterdam-IJsselmonde:
ds. C. van Krimpen te Yerseke;
Voor Wageningen:
ds. B.J. van Boven te De Valk-Wekerom.

aanvangstijdstip en programma is te vinden op de website www.studentengg.nl of bij de in het Kerkelijk Jaarboek 2011 op pag. 88 en 89 vermelde mentoren en studentassistenten.

■ BIJeenkomst voor (ouders/verwanten van) mensen met spina bifida

Ds. M. van der Linden is geboren met spina bifida en weet daardoor uit ervaring hoe het is om te leven met beperkingen. Hij hoopt ons tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van de contactgroep spina bifida te vertellen over hetzelfde thema als hij aan zijn autobiografie meegaf: 'De Heere zal voorzien'. Naast deze inleiding is ook de ontmoeting belangrijk deze avond.

Datum: donderdag 17 november
Aanvang: 20.00 uur (19.30 uur koffie)
Locatie: Maranathakerk
Adres: Molenvlietbaan 10, Woerden
Kosten: leden van Helpende Handen en Op weg met de ander: gratis; niet-leden: € 7,50 p.p.

Meer informatie:

www.helpendehanden.nl

Aanmelden tot 4 november:

spinabifida@helpendehanden.nl
of 0342 42 18 91 (Fam. de Goffau).

BERICHTEN

■ REFORMATIEHERDENKING TE ZEIST

Maandag 31 oktober vindt in de Oude Kerk van Zeist aan de Dorpsstraat een bijeenkomst plaats ter herdenking van de reformatie, m.m.v. ds. J.J. van Ekeveld en het Van Lodensteinkoor. Aanvang 19.30 uur.

■ +16 JONGERENHERVORMINGS-AVONDEN

Rhenen - zaterdag 29 oktober

Wat? appelwoord, ontmoeting en muziek
Wie? ds. G.J. van Aalst en ds. A.A.F. van de Weg
Muziek? Jongerenkoor 'Cantilena' o.l.v. Peter Wildeman
Waar? Cunerakerk, Kerkplein 1
Hoe laat? 19.30 uur
Algehele leiding? jeugdwerkadviseur Sjaak Jacobse.

Rijssen - zaterdag 29 oktober

Wat? appelwoord, ontmoeting en muziek
Wie? ds. A. Schreuder
Muziek? Jongerenkoor 'Sjaloom' o.l.v. Jan Geert Heuvelman
Waar? Tabernakelkerk, Veeneslagen 107
Hoe laat? 19.30 uur
Algehele leiding? jeugdwerkadviseur Dirk-Jan Nijssink.

■ ZANGAVOND TE KRABBENDIJK

Zangavond t.g.v. het 45-jarig bestaan van het jeugdkoor "Mattithja" te Krabbendijke op **zaterdag 5 november**, aanvang: 19.30 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente, J.W. Frisostraat 1, aldaar. M.m.v. genoemd jeugdkoor, het gelegenheidskoor Krabbendijke en enkele instrumentalist. Leiding: evangelist A. van Setten. Collecte t.b.v. evangelisatiepost te Merksem (België).

■ BIJeenkomsten voor studenten

In de komende periode zullen in onderstaande plaatsen en op de daarachter genoemde data kringen bijeenkomen van de Werkgroep voor Studenten van de Gereformeerde Gemeenten:

Amsterdam: 8 nov., 29 nov., 20 dec., 10 jan. en 24 jan.

Ede-Wageningen: 1 nov., 15 nov., 29 nov., 15 dec., 10 jan. en 24 jan.

Groningen: 9 nov. en 14 dec.

Leiden: 7 nov., 28 nov. en 30 jan.

Rotterdam: 1 nov., 15 nov., 6 dec., 20 dec., 10 jan. en 24 jan.

Utrecht: 15 nov., 29 nov., 20 dec. en 24 jan.

Zeeland: 16 nov., 14 dec. en 18 jan.

Verdere informatie over vergaderplaats,

■ DANKWOORD

Terugziende op de vrije genade en trouw van de HEERE in de 40-jarige ambtsbediening in de kring van onze gemeenten past één ding: verwondering en aanbidding. "Niet ons, o Heere! niet ons, maar Uw Naam geef ere, om Uwer goedertierenheid, om Uwer waarheid wil." Psalm 115:1.

Velen waren aanwezig bij de herdenkingsdienst in Geldermalsen. Vele felicitaties mochten wij op verschillende wijzen ontvangen. Het is mijn vrouw en mij een behoefte om hiervoor een ieder hartelijk te bedanken. De kerkenraden van Yerseke en Geldermalsen in het bijzonder voor alle zaken die geregeld waren. Ook de beide sprekers ds. W. Silfhout en ds. C. van Krimpen. Maar bovenal Hem, Die in onze bediening, van Hem ontvangen en in afhankelijkheid van Hem uitgericht, nooit beschaamde. Hem alleen zij de lof, de eer en de dankzegging van nu aan tot in eeuwigheid.

ds. J.W. Verweij

„Niemand spreekt zonder gevaar, als hij niet op tijd weet te zwijgen”.

Thomas à Kempis

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 30 OKTOBER 2011

Aagtekerke 9.30 en 19.00 uur ds. D.W. Tuinier; Aalst 9.00 en 14.30 uur ds. M. Karens; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Apeldoorn 15.00 uur ds. G. van Manen; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur ds. L. Terlouw; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. D. de Wit; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. G. Bredeweg; Beekbergen 19.00 uur ds. A. Schot; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Berkenwoude 10.00 uur ds. J. Driessen en 19.00 uur ds. J. van Rijswijk; Bodegraven 16.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Borssele 9.30 en 18.00 uur ds. J.J. Tanis en 14.00 uur stud. J. van Laar; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. R. Boogaard; Brakel 10.00 en 18.30 uur stud. C. van Ruitenburg; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. W. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. A. Moerkerken; Delft 16.30 uur ds. H. Paul; Den Helder 10.00 en 16.00 uur ds. K. Boeder; Dinteloord 15.00 uur ds. G. Pater; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. J. Schipper; Doetinchem 9.30 en 19.00 uur ds. W. Harinck; Ede (Verl. Maanderweg 33) 12.15 en 19.00 uur ds. A.A. Brugge; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 9.30 en 16.00 uur ds. A. Schot; Enkhuizen 10.00 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. C. Hogchem; Goes 9.00 en 15.00 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; 's-Gravenhage 19.00 uur ds. G. Clements; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. E. Hakvoort; 's-Gravenzande 9.30 en 15.30 uur ds. J. van Rijswijk; Groningen 18.30 uur ds. R. Kattenberg; Haamstede 10.00 uur ds. C. Harinck; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. M. Joosse; Herkingen 10.00 en 18.00 uur ds. P. Blok; Hilversum 10.00 uur ds. J.M. Kleppe; Hoedekenskerke 14.30 uur ds. D.W. Tuinier; Hoogeveen 19.00 uur ds. J. van Belzen; Houten 11.00 en 17.00 uur ds. J.S. van der Net; Kampen 18.00 uur ds. J.M. Kleppe; Kapelle-Biezelinge (in Sionkerk te Goes) 11.30 en 18.00 uur ds. G.J. Baan; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur ds. J.W. Verweij en 14.00 uur ds. E. Hakvoort; Krimpen a/d IJssel 9.30 uur ds. P. Mulder; Kruijningen 9.30 en 18.00 uur ds. G. Hoogerland; Lelystad 9.30 en 15.30 uur ds. R. Kattenberg; Marknesse 9.30 en 14.30

uur ds. J. van Belzen; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. G.J.N. Moens; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. M.J. van Gelder; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. S. Maljaars; Mijdrecht 15.30 uur ds. A.J. de Waard; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. A.P. Baaijens; Naaldwijk 15.15 uur ds. A.B. van der Heiden; Nieuw-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. A. Vermeij; Nieuwdorp 9.30 en 18.30 uur stud. J. van Laar; Nieuwer ter Aa 10.00 en 19.00 uur ds. A.J. de Waard; Nieuwerkerk 9.30 uur ds. A.J. Gunst en 15.00 uur ds. M.J. van Gelder; Nieuwe-Tonge 15.00 uur ds. S. Maljaars; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. G. Mouw; Oostburg 18.00 uur ds. R.A.M. Visser; Oostkapelle 9.30 uur ds. J. Karels en 15.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Opheusden 18.30 uur ds. F. Mulder; Opperdoes 19.00 uur ds. K. Boeder; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. G. Pater; Ouddorp 18.30 uur ds. A.J. Gunst; Poederoijen 14.30 uur stud. C. van Ruitenburg; Poortugaal 9.30 en 16.00 uur ds. C. Neele; Puttershoek 19.00 uur ds. L. Terlouw; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. G.M. de Leeuw; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 en 16.30 uur ds. J. Mijnders; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur ds. B.J. van Boven; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. A. Schreuder; Rilland-Bath 9.30 uur ds. G.J. Baan; Rotterdam-Alexanderpolder 15.00 uur ds. W.J. Karels; Rotterdam-Centrum 15.00 uur ds. B. Labee; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Rotterdam-Zuidwijk 14.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. E. Bakker; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. A. Verschuure; Scheveningen 16.30 uur ds. J. Driessen; Sint Philipsland 15.00 uur stud. A.T. Huijser; Spijkenisse 19.00 uur ds. M. Joosse; Stolwijk 10.00 uur ds. H. Paul en 19.00 uur ds. P. Mulder; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. R.A.M. Visser; Terwolde-De Vecht (in Jacobus Fruytier scholengemeenschap te Apeldoorn) 9.30 en 14.30 uur leesdienst; Tholen 10.00 en 18.30 uur stud. A.T. Huijser; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. B. Labee; Veenendaal 9.30 en 15.30 uur ds. F. Mulder; Vlaardingen 14.30 uur ds. J.S. van der Net; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. M. Mondria; Wageningen 10.00 en 15.30 uur ds. A.A. Brugge; Wer-

kendam 18.00 uur ds. M. Karens; Westkapelle 18.30 uur ds. G.J.N. Moens; Westzaan 19.00 uur stud. S.W. Janse; Wierden 15.00 uur ds. A. Schreuder; Woerden 15.30 uur ds. A.P. Baaijens; Yerseke 9.30, 14.00 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zaandam 9.30 en 15.30 uur stud. S.W. Janse; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. J.J. van Ekeveld; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. P. Melis.

■ DINSDAG 1 NOVEMBER 2011

Urk 19.30 uur ds. J. van Belzen.

■ WOENSDAG 2 NOVEMBER 2011 (DANKDAG)

Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Amersfoort 14.30 en 19.30 uur ds. W. Visscher; Andijk: zie Enkhuizen; Apeldoorn 14.30 uur ds. J.J. Tanis en 19.30 uur ds. J. Karels; Barendrecht 14.30 en 19.30 uur ds. L. Terlouw; Barneveld-Centrum 9.30, 14.00 en 19.30 uur ds. D. de Wit; Barneveld-Zuid 9.30, 14.00 en 19.30 uur ds. G. Bredeweg; Beekbergen 10.00 uur ds. M. Mondria en 15.00 uur ds. A. Schreuder; Benthuizen 9.30 en 16.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Berkenwoude 10.00 uur ds. W. Visscher en 14.00 en 19.30 uur ds. C. Harinck; Bodegraven 14.30 en 19.00 uur ds. M.J. van Gelder; Boskoop 15.00 uur ds. H. Paul en 19.30 uur ds. J. Driessen; Brakel 14.30 en 19.00 uur stud. J. van Laar; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 19.45 uur ds. W. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 9.30 uur ds. W.J. Karels, 14.30 uur ds. W. Silfhout en 19.45 uur ds. A. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30, 14.00 en 19.30 uur ds. B.J. van Boven; Deventer 10.00 uur ds. K. Boeder en 15.00 uur ds. A.P. Baaijens; Doetinchem 9.30 en 19.30 uur ds. A.P. Baaijens; Dordrecht 10.00 en 19.45 uur ds. M. Golverdingen; Drachten 19.30 uur ds. J. van Belzen; Ede (Verl. Maanderweg 33) 9.30 en 15.30 uur ds. A.A. Brugge; Elspeet 10.00 en 19.00 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 9.30 en 15.00 uur ds. D.W. Tuinier; Enkhuizen (in de Ontmoetingskerk) 15.00 en 19.30 uur ds. G. Heijkamp; Enter 15.00 uur stud. S.W. Janse en 19.30 uur ds. J.S. van der Net; Ermelo 14.30 en 19.30 uur ds. P. Melis; Genemuiden 9.30 en 19.30 uur ds. C. Hogchem; Gorinchem 15.00 en 19.30 uur ds. L. Blok; 's-Gravenhage 10.00 uur ds. H. Paul en 16.30 uur ds. J. Driessen; 's-Gravenzande 15.00 en 19.00 uur ds. J. van Rijswijk; Haamstede 10.00 en 19.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Hardinxveld-Giessendam 14.30 en 19.30 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. M. Joosse; Hoofddorp 10.00 en 16.00 uur stud. P.G. Heijkamp; Hoogeveen 15.30 uur ds. J. van Belzen; Houten 10.00 en 15.30 uur ds. J.S. van der Net; Kampen 9.30 uur ds. J.W. Verweij en 19.30

uur ds. J.M. Kleppe; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.30 uur ds. G. Beens; Krimpen a/d IJssel 9.30, 14.30 en 19.45 uur ds. P. Mulder; Leiderdorp 14.30 en 19.30 uur stud. C. van Ruitenburg; Lelystad 14.30 en 19.30 uur ds. R. Kattenberg; Lisse 10.00 en 16.00 uur stud. A.T. Huijser; Marknesse 9.30 uur ds. J. van Belzen en 14.30 uur ds. J.M. Kleppe; Moerkapelle 14.30 en 19.00 uur ds. W. Harinck; Nieuw-Beijerland 9.30 en 16.00 uur ds. A. Vermeij; Nieuwerkerk 9.30 uur ds. A.J. Gunst en 15.30 uur ds. E. Bakker; Nijkerk 14.30 en 19.00 uur ds. G. Hoogerland; Nunspeet 9.30, 14.30 en 19.30 uur ds. A. Schot; Oosterland 10.00 en 18.30 uur ds. E. Bakker en 14.30 uur ds. A.J. Gunst; Opheusden 10.00 uur stud. C. van Ruitenburg en 19.00 uur ds. D.W. Tuijnier; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. G. Pater; Poortugaal 15.00 en 19.30 uur ds. C. Neele; Rhenen 14.30 en 19.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. G.M. de Leeuw; Rijssen-Noord 9.30 en 19.00 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30 en 19.00 uur stud. S.W. Janse; Rotterdam-Alexanderpolder 15.00 en 19.30 uur ds. J. Schipper; Scherpenzeel 10.00 en 19.00 uur ds. A. Verschuure; Sliedrecht (Middeldiepstraat 31) 9.30 uur stud. J. van Laar; Sprang-Capelle 15.00 en 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Stolwijk 10.00 uur ds. J. van Rijswijk en 19.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Terwolde- De Vecht (in Jacobus Fruytier scholengemeenschap te Apeldoorn) 14.00 en 19.30 uur ds. K. Boeder; Tricht-Geldermalsen 14.30 en 19.30 uur ds. B. Labee; Uddel 10.00 en 19.00 uur ds. G. Mouw; Utrecht 10.00 en 20.00 uur ds. A.J. de Waard; Veen 14.30 en 19.30 uur ds. C. van Krimpen; Veenendaal 9.30 uur ds. J. Schipper en 16.15 uur ds. A. Verschuure; Waardenburg 14.30 en 19.30 uur ds. M. Mondria; Wageningen 14.30 en 19.30 uur ds. S. Maljaars; Werkendam 9.30, 15.00 en 19.30 uur ds. M. Karens; Woerden 10.00 uur ds. W. Harinck en 19.30 uur stud. A.T. Huijser; Zeist 10.00 en 19.30 uur ds. J.J. van Ekeveld; Zwijndrecht 15.00 uur ds. G. Pater en 19.30 uur ds. M. Joosse; Zwolle 15.00 en 19.30 uur ds. J.W. Verweij.

■ DONDERDAG 3 NOVEMBER 2011

Amsterdam-Noord 19.30 uur ds. A. Schot; Herkingen 19.30 uur ds. W. Silfhout; Meeuwen 19.30 uur ds. J. Schipper; Oud-dorp 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Poeder-oijen (dankdag) 14.30 uur stud. J. van Laar en 19.00 uur stud. A.T. Huijser.

■ VRIJDAG 4 NOVEMBER 2011

Ridderkerk 14.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Scherpenzeel 14.00 uur ds. A. Verschuure.

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 30 OKTOBER 2011

Alkmaar ('t Wuiver 2a, Oudorp) 10.00 en

16.30 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesse-laan 6 l) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 16.00 uur evang. S. de Visser; Merksem (Oude Bareellei 64) 10.00 en 17.00 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN WOENSDAG 2 NOVEMBER 2011 (DANKDAG)

Alkmaar ('t Wuiver 2a, Oudorp) 19.30 uur

evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 19.30 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 l) 19.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 16.00 uur evang. S. de Visser; Tilburg (Offenbachstraat 105) 19.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Apeldoorn geeft met droefheid kennis van het overlijden van zijn oud-ambtsbroeder

Willem Frederik van Beek

in de leeftijd van 79 jaar.

Hij mocht de gemeente in alle getrouwheid dienen in het ambt van diaken gedurende een periode van 6 jaren van 1966 tot 1972. Het is de wens van de kerkenraad dat de Heere de achtergebleven familiebetrekkingen wil gedenken en deze roepstem wil heiligen aan ons aller hart.

Namens de kerkenraad, F. van Toor, voorzitter
M.J. den Haan, scriba

Apeldoorn, 15 oktober 2011

De kerkenraad van de Ger. Gemeente te Yerseke geeft met leedwezen kennis dat na een periode van afnemende krachten overleden is oud-diaken

H. Cornelisse

in de leeftijd van 90 jaar.

Gedurende 26 jaar heeft hij in getrouwheid en met de liefde van zijn hart de gemeente gediend als diaken.

De Heere sterke de diepbedroefde kinderen en familie en heilige deze roepstem aan ons aller hart.

Namens de kerkenraad, ds. C. van Krimpen, preses
L.J. Goud, scriba

Yerseke, 23 oktober 2011

Wij willen iedereen hartelijk bedanken voor de vele blijken van meeleven na het overlijden van mijn innig geliefde en zéér zorgzame man, onze lieve, dierbare vader en opa

Johannes Tanis

Het heeft ons goed gedaan.

L. Tanis-Driesse
Kinderen en kleinkinderen

's-Gravenpolder, oktober 2011

Dorst
BEGRAFENISVERZORGING

Molenpad 4
4696 BP Stavenisse
Telefoon: 0166 - 69 74 38
Mobiel : 06 -10 64 28 07
www.dorstbegravenis Zorg.nl

Wij verzorgen alléén begravenissen

Te huur in **Norwich/Ontario**
(Canada) gemeubileerde vakantie-
woning met 4 slaapkamers
Info A. Boeder Tel.0015198635495
of norwichantiques@nor-del.com

TE KOOP:
Royale 2-onder-1-kap woning in
rustige wijk van 's-Gravenpolder
op loopafstand van kerk,
basisschool en supermarkt.
7 ruime slaapkamers, waarvan 1 op
de begane grond. In uitstekende
staat van onderhoud.
Inhoud 605 m³, perceelopp. 419 m²
Dé ideale gezinswoning!
Ook geschikt voor inwoning.
INRUIL EIGEN WONING
BESPREEKBAAR
Iepestraat 2 's-Gravenpolder
www.Neeskens.com
tel. 0113-573100

**Begravenisverzorging
Kamsteeg**
Waar ú ook woont, wij zijn dag en nacht bereikbaar
Wij verzorgen alleen begravenissen

0183 - 44 94 94
Hoofdgraaf 5 - 4281 NM Andel
www.begravenisverzorgingkamsteeg.nl

Voor Werkendam: A.L. Bor, tel. 0183-512859

*Een respect- en stijlvolle
uitvaart is onze zorg*

AANBIEDINGEN!
DeRooBoeken.nl

PSYCHOSOCIALE ZORG
VERPLEGING
PERSOONLIJKE VERZORGING
PALLIATIEVE ZORG
MANTELZORGONDERSTEUNING
HULP BIJ HET HUISHOUDEN

Zorglijn: (0)10 264 07 77
www.agathos-thuiszorg.nl

 Agathos ZORG DIE BIJ Ú PAST.

Voor een zorgzame begeleiding

Begravenisondernehmung

Barneveld,
Scherpenzeel e.o.
A. Koster
Telefoon: 033 277 0555

Kantoor: Stationsweg 411
3925 CD Scherpenzeel

Centraal nummer (24 uur):
033 277 0555

**begravenisverzorging
Den Hollander**

Begravenissen in Vlaardingen, Rotterdam,
Gouda, Den Haag en omstreken.
Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst
uitvaartcentrum of thuis met koeling.
Geen crematies.

T. den Hollander
P.N. den Hollander
Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen
Tel. 010 - 4600509
www.begravenisverzorgingdenhollander.nl

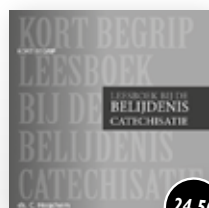
Verantwoorde plaatjes
voor uw **(Kerst)kaarten**,
stans/snijmallen, hobby materiaal.
Ook originele **Ot en Sien**
artikelen, agenda's. Bestel ze via
www.rachelshobbyshop.nl

in- en verkoop
THEOLOGISCHE BOEKEN
www.boekhandelversprille.nl

Boekhandel en antiquariaat Versprille

Noordweg 9a Krabbendijke.
0113-502004. Maandag gesloten

BOEKEN MET EEN WAARDEVOLLE INHOUD...

24,50

ds. C. Hogchem
**LEESBOEK BIJ
DE BELIJDENIS-
CATECHISATIE**
Een praktisch boek dat
gebruikt kan worden naast
Korte lessen over Kort Begrip
van ds. G.H. Kersten.
Geb. 248 blz.

14,90

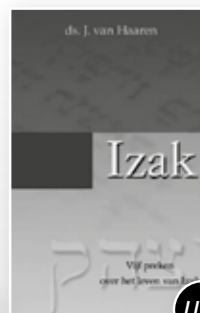
J. van 't Hul
**PROFEET UIT
GILEAD**
Het leven van Elia
Op toegankelijke wijze wordt
het leven van Elia beschreven.
Er worden vele lijnen getrok-
ken naar de actualiteit van
vandaag.
Geb. 182 blz.

14,90

ds. P. Blok
**ELISA, DE ZOON
VAN SAFAT – deel 4**
24 overdenkingen over het
leven van Elia.
Geb. 185 blz.

Nog leverbaar:
Elia, de Tisbiet (deel 1 en 2)
Elia en Elisa (deel 3)

11,90

ds. J. van Haaren
IZAK
Vijf preken over het leven
van Izak.
Geb. 118 blz.

14,90

ds. C.A. van Dieren
**TWAALF VOLLE
KORVEN**
Tien preken over Markus
6:20-56.
Geb. 152 blz.

Gebr. Koster
Nairacstraat 17, 3771 AW Barneveld
Tel. (0342) 41 69 86

www.gebrkoster.nl

KO1179

Een presentatie over evangelisatie.

In kerk en op school

- Geestelijke nood in Nederland
- Bijbelse opdracht van evangelisatie
- Evangelisatie op de posten
- Evangelisatie vanuit de gemeenten
- Praktijkvoorbeelden
- Vragenbeantwoording

Voor kerkenraden, verenigingen, commissies of scholen komt onze voorlichter 's avonds of overdag graag langs om een mooie presentatie te laten zien over het evangelisatiewerk in ons land. Informatief, bezinnend en praktisch!

Voor verenigingen: dhr. C.W. van Haaften: 0341-253588.

Voor scholen (lesbrief mogelijk): dhr. K. Bel: 06-41938146.

De bruid van Bethlehem

Nieuw boek van ds. A. Moerkerken

In het boek Ruth zien we Gods vrijmacht en opzoekende liefde. We lezen over Gods leiding tot de geheel enige Borg en Middelaar, van Wie Boaz een type is. Als u dit boek bestelt via ons bestelt is de **opbrengst bestemd voor onze Theologische School**. De prijs is € 14,90 (exclusief verzendkosten).

Kerkenraad Capelle aan den IJssel-West
p/a A.J. Bax
Jan van Kanrede 53
2901 TA Capelle aan den IJssel
Telefoon 010 - 4519137 of Bax@kliksafe.nl

dienstbaar in vertrouwen

ongeacht uw verzekering
verzorgen wij begravenissen in Rijssen en omstreken

G.J. Kreijkes

Piet Heinstraat 26
7461 EZ Rijssen

Tel. 06-51911174
Tel. 0548-520159

G. Pluimers

De Steege 1
7462 VA Rijssen

Tel. 06-15683351
Tel. 0548-515946

www.gertjankreijkes.nl

Dorpsstraat 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 - info@van-horssen.com
www.van-horssen.com

Het juiste adres voor:

Bijbels, Theologische boeken, Leesboeken
voor jong en oud, Voordeelboeken,
Tweedehands, CD's en bladmuziek.

Begrafenisonderneming
De Kloe

Delkant 8 | 5311 CJ Gameren

Tel. 0418 - 56 21 74

www.begrafenisondernemingdekloe.nl

De Saambinder Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofredacteur:

ds. G.J. van Aalst

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:

ds. G.J. van Aalst,
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur:

ds. C. Neele

Meditaties aan:

ds. C. Neele,
Egge 28, 3171 DE Poortugaal,
tel. 010-5017707
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:

Uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór
de datum van verschijning van De Saam-
binder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan:

Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Drukkerij Verloop,
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
tel. 078-6912899, fax 078-6919536
e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen **uiterlijk
donderdag** vóór de week van
verschijning aangeleverd te zijn.
Rouwadvertenties **uiterlijk
maandagmorgen 9 uur**.

Advertenties € 0,95 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:

Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-
abbonementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 12,00 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 24,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 115,-; USA \$ 115,-.

Correspondentieadres

Noord-Amerika:

Mr. A.M. Berman, P.O. Box 20188,
St. Catharines, ON L2M 7W7, Canada
e-mail: purlin@sympatico.ca

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijk-
heid betreffende de inhoud van de advertenties
en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

Een stijlvolle collectie

ambtskleding

den Engelsman & van Driel

Voorstraat 15 - Sint-Annaland - Tel. (0166) 65 24 90
maandagmorgen gesloten, vrijdagavond koopavond

www.denengelsmanenvandriel.nl

Uitnodiging

Alle echtparen die tot de doelgroep behoren, maar ook hun familieleden, belangstellenden en ambtsdragers worden hartelijk uitgenodigd voor onze openbare bijeenkomst op D.V. zaterdag 12 november 2011 in Driestar Educatief, Burgemeester Jamessingel 2 te Gouda. Ontvangst vanaf 14.15 uur.

De volgende lezingen zullen worden verzorgd:

‘Een kind hebben of een kind zijn?’ door ds. A. Vlietstra

‘Een huwelijk zonder kroon...!’ door de heer J.A. Jobse

Voor meer informatie en/of aanmelden:

www.revoke.nl of (0184) 64 22 53.

Reformatorische Vereniging van Ongewild Kinderloze Echtparen

Haastrecht Oudewater Montfoort
0348-558000 of 06-42504158
www.phhaastrecht.nl

Psychologische Hulpverlening

Somberheid of boosheid?

Een aantal van onze psychologen werkt op verzoek vanuit een Christelijke achtergrond.

Karel Pul begrafenisverzorging

- Dag en nacht bereikbaar voor persoonlijke zorg
- Wij verzorgen begravenissen op de gehele Veluwe en omliggende plaatsen

Tel. 0341-562757 www.karelpul.nl
Korpersteeg 24a, 3853 LD Ermelo

Orgelcentrum HET BINNENVELD

In- en verkoop van klassieke orgels

JOHANNUS

DOMUS

UNICO

VIVACE

CONTENT

Onze showroom is geopend op afspraak.

Wim en Jenny Achterstraat
Friesesteeg 56
3911 VR Rhenen
telefoon 0317 - 61 20 10

www.orgelcentrum.nl

Voor een waardige en stijlvolle verzorging van begravenissen

met aandacht voor uw persoonlijke wensen.
In alle rust, vertrouwelijk en met bescheidenheid.

Wij verzorgen alléén begravenissen door het gehele land en zijn dag en nacht persoonlijk bereikbaar.
• H. de Jongh • P.H. van der Leer • D.D.E. Melieste.

Begravenisonderneming de Jongh

Hardinxveld-Giessendam T (0184) 611 154
Waardenburg T (0418) 652 039
Werkendam T (0183) 701 017

www.begravenisondernemingdejongh.nl

ZGG zoekt zendingswerkers

Albanië
- Evangelist (Durrës)

Guinee
- Evangelist (Boké)
- Begeleider bijbel-vertaalwerk (Garama)

Zie www.zgg.nl/vacatures voor meer informatie en andere vacatures of bel 0348-489950.
Reacties ontvangen we graag uiterlijk 11 november 2011.